

SOM-UNDERSÖKNINGEN 1995 – METOD OCH UTFALL

ANNA RÖNSTRÖM

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför varje år en nationell frågeundersökning - Riks-SOM. 1995 års undersökning är den tionde i ordningen. Undersökningen genomförs som ett samarbete mellan tre institutioner - Förvaltningshögskolan, Institutionen för journalistik och masskommunikation och Statsvetenskapliga institutionen. Forskare och projekt från de tre institutionerna medverkar med frågor. SOM-undersökningen har genomförts sedan 1986 och 1992 gjordes för första gången en västsvensk motsvarighet, Väst-SOM, med samma inriktning som Riks-SOM. Varje undersökning genomförs med i det närmaste identiska förutsättningar för att resultat från de olika åren skall vara helt jämförbara. Varje undersökning resulterar i en rapport där de medverkande forskarna redovisar sina resultat i kortare uppsatser. I varje rapport finns ett metodkapitel (Reimer, 1987; Björkqvist, 1988, 1989; Bennulf, 1990; Kratz, 1991, 1992; Rönström, 1993, 1994, 1995). För att underlätta jämförelser har föreliggande metodkapitel samma uppläggning som tidigare kapitel.

Population och urval

I SOM-undersökningarna används ett OSU - obundet slumpmässigt urval - på 2 800 personer i åldrarna 15 till 80 år. Riks-SOM är en nationell undersökning och inkluderar personer boende i hela landet, alltså även utländska medborgare. Fram till 1992 såg urvalet annorlunda ut. Undersökningen skickades då ut till 2 500 personer i åldrarna 15 till 75 år och utländska medborgare var inte inkluderade i urvalet. För att alla tio undersökningarna skall bli helt jämförbara måste alltså utländska medborgare och personer i åldrarna 76-80 år exkluderas vid analyserna. Det finns ingen uppgift om medborgarskap i offentliga register, varför formuläret innehåller en fråga där svarspersonen får ange om han/hon är svensk medborgare eller inte. Det finns också en fråga som handlar om var personen har vuxit upp någonstans, där "annat land i Norden" och "annat land utanför Norden" finns

med som alternativ. Det går dock aldrig att få exakt kunskap om hur stor del av urvalet som är utländska medborgare.

I 1995 års undersökning begicks ett misstag när det gäller urvalet. För att undvika att en och samma person fick både Riks-SOM och Väst-SOM-formuläret drogs ett urval till Riks-SOM som var på 2 900 personer i stället för 2 800. Intentionen var att gå igenom de två urvalen och rensa för dubletter. Genom ett hanteringsfel inom det företag som genomförde fältarbetet utelämnades i stället 100 personer ur urvalet. De 100 utelämnade personerna var alla födda mellan 1978 och 1980 och tillhörde alltså de yngsta åldersgrupperna. Detta uppmärksammades inte förrän datamängden levererades till Göteborgs universitet. För att komplettera urvalet gick enkäter ut till den bortglömda gruppen i februari/mars. Genom den vidtagna åtgärden blev undersökningen således komplett. Det totala urvalet blev därmed inte 2 800 personer som planerat, utan 2 900 personer.

Frågeformuläret

Formuläret utarbetas i samarbete mellan SOM-institutet och de deltagande forskningsprojekten. Det består av sex sammanhållna delar:

Fråga 1-13	Massmedier
Fråga 14-29	Politik och samhälle
Fråga 30-35	Sverige och omvärlden
Fråga 36-49	Energi, kärnkraft och miljö
Fråga 50-65	Fritid och medier
Fråga 66-89	Bakgrundsfrågor

Svarspersonerna fick alltså 89 frågor att besvara. De flesta frågorna bestod av flera delar, varför den svarande fick göra ungefär 540 ställningstaganden. Formulärets omfång har ökat kraftigt under de senaste åren; 1992 fick svarspersonerna ta ställning till 360 delfrågor. De allra flesta frågorna besvaras lätt med ett kryss i en ruta. Det finns ett fåtal frågor med öppna svarsalternativ. De öppna frågorna handlar bland annat om vilken morgontidning man läser, vilka samhällsproblem man tycker är de viktigaste just nu, vilket land man skulle flytta till om man var tvungen att lämna Sverige samt vilken bil man har i sitt hushåll. Också de flesta öppna frågor är lättbesvarade och kräver endast ett kort svar.

Undersökningsplan och genomförande

Fältarbetet genomfördes 1995 av TEMO AB, som ansvarade både för Riks-SOM och Väst-SOM. Själva fältarbetet var upplagt på samma sätt som tidigare år, förutom att det blev uppdelat i två delar. Den första och huvudsakliga delen av fältarbetet genomfördes under hösten 1995. Det första utskicket gick ut den 10 oktober. Svarspersonerna fick då ett formulär, ett följebrev, ett svarskuvert och en informationsbroschyr. Efter tre dagar skickades ett kort ut till samtliga 2 800 personer i utvalet. På kortet tackades de som redan svarat på enkäten samtidigt som de som ännu inte svarat uppmanades att skicka in formuläret. Den 24 oktober skickades ett nytt formulär till alla som ännu inte svarat, tillsammans med ett följebrev. En dryg vecka senare påbörjades telefonanmaningarna och formulär skickades efter det endast ut till personer som inte kunnat nås per telefon samt till personer som önskade ett nytt formulär. Tre större telefoninsatser gjordes under fältarbetsperioden. Fältarbetet avslutades den 25 januari.

Fältarbetet så sålunda ut på följande sätt:

tisdag 10 oktober

Utskick av formulär, svarskuvert broschyr och följebrev

fredag 13 oktober

Utskick av påminnelsekort

tisdag 24 oktober

Utskick av påminnelsebrev med enkät och svarskuvert

30 oktober-17 november

Telefonpåminnelser till respondenter som ej sänt in enkät. Postal påminnelse till personer utan känt telefonnummer.

7 december-20 december

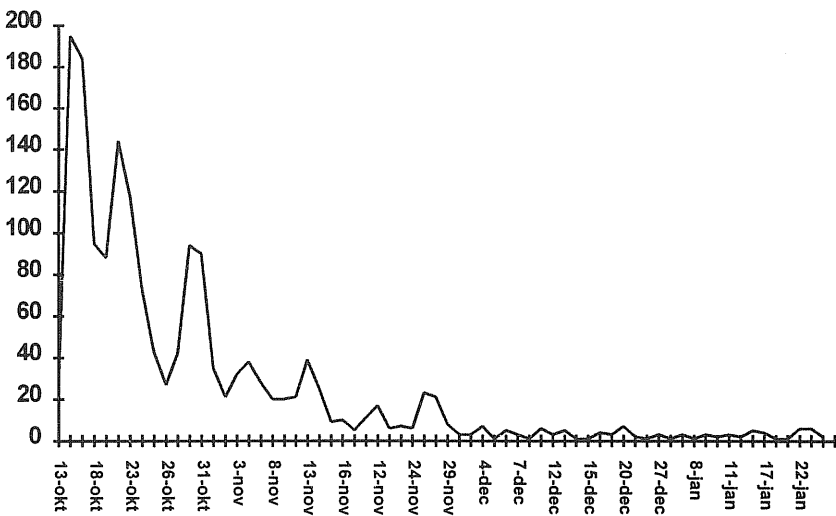
Telefonpåminnelser till respondenter som ej sänt in enkät. Postal påminnelse till personer utan känt telefonnummer.

8 januari-19 januari

Telefonanmaning till alla som tidigare begärt att få nytt formulär.

Under de första två veckorna av fältarbetstiden inkom över hälften av alla formulär som skulle komma att skickas in. Över 80 procent av det totala antalet enkäter hade inkommit en månad efter fältarbetets början. De sista 20 procenten är betydligt svårare att få in. De kom in sporadiskt under november, december och första delen av januari 1996. Den 25 januari avslutades fältarbetet. I figur 1 redovisas inflödet av enkäter dag för dag under fältarbetet.

Figur 1   **Dagligt inflöde av enkäter i 1995 års SOM-undersökning**

På grund av det urvalsfel som skedde i den ursprungliga studien genomfördes ett nytt fältarbete under våren 1996. Detta avsåg de 100 personerna födda 1978, 1979 och 1980. Det fältarbetet hade i princip samma uppläggning som den större studien men genomfördes i något mer komprimerad form och genomfördes mellan 19 februari och 29 mars 1996.

Svarsfrekvens och bortfall

SOM-undersökningarna har under alla år haft en hög svarsfrekvens. Svarsfrekvensen för samhällsvetenskapliga postenkätstudier ligger i allmänhet på

mellan 60 och 70 procent, beroende på geografiskt område och typ av svarspersoner (Kratz, 1990; Ohlsson, 1986; Severinsson, 1990). Svartsfrekvensen för SOM-undersökningen har varierat från år till år och har legat på mellan 65 och 71 procent. Resultatet från 1995 års undersökning är bland de lägre, med 65,5 procent. Det är vanskligt att spekulera i vad som påverkar svartsfrekvensen när det gäller en sådan här omfattande och utdragen undersökning. Det faktum att enkäten blivit mer omfattande för varje år, är sannolikt en bidragande orsak.

Under de tio år som SOM-undersökningen har genomförts har svartsfrekvensen sett ut som följer:

SOM-86:	68 procent
SOM-87:	70 procent
SOM-88:	69 procent
SOM-89:	66 procent
SOM-90:	66 procent
SOM-91:	67 procent
SOM-92:	71 procent
SOM-93:	70 procent
SOM-94:	67 procent
SOM-95:	65 procent

Om man slår ihop den huvudsakliga undersökningen med den kompletterande undersökning, som genomfördes under våren 1996, blev antalet svarande 1 777 personer. Från den ursprungliga urvalet på 2 900 personer har 185 personer räknats bort som naturligt bortfall. Det naturliga bortfallet har blivit större på senare år, vilket till delvis beror på att, eftersom mer tid har lagts på telefonpåminnelserna, har man fått tag på fler människor och därigenom fått reda på att de klassificerar sig som naturligt bortfall. Det naturliga bortfallet består av personer som av naturliga skäl inte borde ingått i urvalet, till exempel människor som bor utomlands en längre tid eller som är svårt sjuka. I tabell 1 ges en översikt av det naturliga bortfallet i SOM-undersökningen 1995.

Tabell 1 Naturligt bortfall och bortfallsorsaker i SOM-undersökningen 1995

Ursprungligt urval	2 900
Bortdefinierade	185
varav	
sjuka, institutionell vård	56
bosatt/studerar/arbetar utomlands	37
adress okänd, avflyttad	59
ej svensktalande	31
avliden	2
Nettourval	2 715
Svarsvägrare, ej anträffade	939
Svar	1 777
Svarsfrekvens i procent	65,5

De senaste åren har antalet personer som avlägsnat sitt identifikationsnummer varit mycket lågt. I 1995 års undersökning var det endast sex personer som på något sätt gjort sin enkät oidentifierbar. Att de är så få torde delvis förklaras av att svarspersonerna i följebrevet får en utförlig försäkran på att deras svar kommer att behandlas anonymt.

Svarsfrekvens i grupper

Efter tio SOM-undersökningar är det möjligt att urskilja ett visst mönster när det gäller hur svarsbenägenheten ser ut i olika grupper. I tabell 2a visas en jämförelse hur benägna människor med olika bakgrund har varit på att svara under åren 1986 till 1993.

Tabell 2a Svandsandelar i olika grupper för SOM-undersökningarna 1986-1993 (procent)

	SOM -86	SOM -87	SOM -88	SOM -89	SOM -90	SOM -91	SOM -92	SOM -93
Kön								
Män	66	68	65	65	66	64	70	66
Kvinnor	63	72	70	66	64	63	65	66
Alder								
15-19 år	73	77	76	64	66	65	64	65
20-24 år	61	68	60	66	59	60	62	60
25-29 år	60	62	64	59	62	56	65	63
30-39 år	60	69	65	66	61	59	65	68
40-49 år	64	68	69	67	65	62	73	69
50-59 år	66	66	69	66	67	65	71	67
60-75 år	67	70	67	66	70	70	70	67
76-80 år							57	60
Riksområde								
Stockholm	53	66	59	61	63	60	66	63
östra Mellansverige	67	69	70	66	66	67	67	65
Småland och öarna	77	71	74	66	70	64	70	72
Sydsverige	68	72	67	61	61	61	64	64
Västsverige	62	74	66	60	66	62	68	71
norra Mellansverige	70	72	69	64	64	62	68	64
mellersta Norrland	69	72	64	63	67	71	68	65
övre Norrland	65	64	74	68	67	67	70	62

Kommentar: Den bästa och den sämsta svarsfrekvensen varje år är markerad med fet stil.

Under åren 1986 till 1993 beräknades svarsandelen på bruttourvalet, det vill säga hela urvalet, inklusive det naturliga bortfallet. År 1994 började datamängden rapporteras på ett sådant sätt att det blev möjligt att beräkna svarsandelar även på nettourvalet - alltså bruttourvalet exklusive det naturliga bortfallet. 1994 och 1995 års svarsandelar redovisas i tabell 2b, beräknat på nettourvalet. En beräkning på nettourvalet ger en lite annan bild av olika gruppers svarsbenägenhet än den i tabell 2. Det framgår att åldersgrupperna runt 25 år, som traditionellt fått en låg svarsprocent, egentligen inte svarar i fullt så låg utsträckning som vi tidigare trott. Det naturliga bortfallet är större i dessa grupper än i andra, sannolikt beroende på att personer i dem befinner sig utomlands, studerar på annan ort, för militärtjänst eller av annat skäl inte finns på den adress där de är folkbokförda. Det större naturliga bortfallet gör att svarsandelen blir större i dessa grupper.

Tabell 2b Svarsandelar i olika grupper för SOM-undersökningarna 1994 och 1994 (procent)

	SOM -94	SOM -95
Kön		
Män	67	65
Kvinnor	66	66
Alder		
15-19 år	57	66
20-24 år	65	64
25-29 år	64	60
30-39 år	64	67
40-49 år	63	62
50-59 år	70	67
60-75 år	70	69
76-80 år	61	63
Riksområde		
Stockholm	65	64
östra Mellansverige	69	65
Småland och öarna	72	69
Sydsverige	64	67
Västsverige	66	63
norra Mellansverige	67	65
mellersta Norrland	63	68
övre Norrland	60	67

Kommentar. Den bästa och den sämsta svarsfrekvensen varje år är markerad med fet stil.

Vad gäller svarsbenägenheten hos män och kvinnor har det aldrig varit någon större skillnad mellan mäns och kvinnors vilja att svara. Inte heller 1995 är det någon egentlig skillnad mellan män och kvinnor.

Svarsbenägenheten i olika delar av landet varierar från år till år. Det finns dock några områden som följer ett visst mönster. Småland med öarna har i många undersökningar svarat i hög utsträckning och även i 1995 års undersökning var det detta området som svarade bäst. En annan iakttagelse i 1995 års undersökning är att man i Norrland svarat i högre utsträckning än vad man gjort många andra år.

På det hela taget är skillnaderna i svarsfrekvens små år från år. Det gör att SOM-materialet måste anses ha en god representativitet.

I tabell 3a och 3b jämförs åldersfördelningen i SOM-undersökningarna. I tabell 3a redovisas åren 1986 till 1991, och i tabell 3b åren 1992 till 1995. Både urvalets och svarsmängdens åldersfördelning redovisas. Uppdelningen i två tabeller beror på förändringen i urvalet när det gäller åldersintervallet. 1992 utökades urvalet till att också inkludera personer i åldrarna 76 till 80 år.

Tabell 3a Åldersgruppernas fördelning i SOM-undersökningarna 1986-1991 i jämförelse med Sverige totalt 1985 (procent)

	SOM-86		SOM-87		SOM-88		SOM-89		SOM-90		SOM-91		Sverige totalt
	urv	svar	urv	svar	urv	svar	urv	svar	urv	svar	urv	svar	
Ålder													
15-29 år	29	30	25	26	26	27	27	27	27	26	27	26	27
30-49 år	36	34	37	37	37	36	38	40	38	37	37	37	37
50-75 år	35	36	38	37	37	37	35	33	35	37	37	37	36
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal svarande	1668		1672		1645		1578		1582		1573		

Kommentar: Uppgifterna om svenska folkets åldersfördelning är hämtade från Statistisk årsbok 1986. Samtliga urval är 2 500 personer i åldern 15-75 år. Urv=hela urvalet, svar= de svarande.

Tabell 3b Åldersgruppernas fördelning i SOM-undersökningarna 1992-1995 i jämförelse med Sverige totalt 1992 (procent)

	SOM-92		SOM-93		SOM-94		SOM-95		Sverige totalt
	urval	svar	urval	svar	urval	svar	urval	svar	
Ålder									
15-29 år	26	25	26	25	26	24	25	24	27
30-49 år	36	37	36	37	36	35	36	36	37
50-64 år	20	21	20	21	21	23	22	23	20
65-80 år	18	17	18	17	18	18	18	17	17
	100	100	100	100	101	100	101	100	101
Antal svarande	1889		1857		1704		1777		

Kommentar: Uppgifterna om svenska folkets åldersfördelning är hämtade från Statistisk Årsbok 1993. Urval 2 800 personer 15-80 år, även utländska medborgare.

SOM-undersökningarnas representativitet, när det gäller åldersgruppernas fördelning, är mycket god. Både bland urvalet och bland de svarande är fördelningen i det närmaste identisk med Sverige totalt.

Internbortfall

Det interna bortfallet är ett mått på hur väl svarspersonerna fyller i sina formulär. Man ser på hur många människor som hoppat över en del av en fråga, en fråga i sin helhet eller ett frågeblock. De formulär som sändes tillbaka helt tomma registrerades som svarsvägrare.

Internbortfallet i SOM-undersökningarna är i allmänhet lågt. De flesta frågorna i formuläret hade ett internbortfall på två-tre procent. Några frågor har emellertid ett högre internbortfall, på runt tio procent. Det är dels frågor som kan upplevas som svåra att besvara, dels frågor som kan kännas alltför personliga. Exempel på frågor som kan vara svåra att ta ställning till är den öppna frågan om vilka samhällsproblem som är de viktigaste i Sverige just nu (fråga 15), vilka egenskaper vissa ledande politiker har (fråga 21), frågor som rör finansmarknadens inflytande över samhället (fråga 24 till 27) samt vilket land man skulle flytta till om man var tvungen att lämna landet. Frågor som av en del anses vara alltför personliga är vilket parti man tycker bäst respektive näst bäst om (fråga 22 och 23) samt frågor om inkomst och subjektiv klasstillhörighet (fråga 82 och 83). Frågor av mer privat karaktär besvarades i högre utsträckning i 1995 års undersökning än vad de gjorts i tidigare SOM-undersökningar. Det interna bortfallet var överhuvudtaget lägre i 1995 års undersökning än tidigare.

Bakgrundsvariabler

I tabell 4 jämförs fördelningen mellan olika bakgrundsvariabler i SOM-undersökningen 1995 med tidigare SOM-undersökningar. Fördelningen är i det närmaste identisk år från år. Vissa bakgrundsvariabler kan också jämföras med hur fördelningen ser ut i landet som helhet. I de fall där det går att göra en jämförelse visar det sig att fördelningen har mycket hög överensstämmelse. SOM:s svarspopulation har mycket hög representativitet liksom den uppvisar hög stabilitet över åren. Några förändringar kan man dock se. Andelen deltidsarbetande har minskat under åren, liksom andelen förvärvs-

arbetande. Detta är dock fråga om förändring som speglar utvecklingen i landet.

Tabell 4 Jämförelse mellan bakgrundsvariabler SOM-undersökningarna 1986 till 1995 och samtliga svenskar (procent)

	SOM -86	SOM -87	SOM -88	SOM -89	SOM -90	SOM -91	SOM -92	SOM -93	SOM -94	SOM -95	Samtliga svenskar
Kön											
Män	51	49	47	48	51	52	52	50	49	50	49
Kvinnor	49	51	53	52	49	48	48	50	51	50	51
Ålder											
15-29 år	30	26	27	26	26	26	25	25	24	24	26
30-49 år	34	37	36	39	37	37	37	37	35	36	36
50-75 år	36	37	37	35	37	37	34	34	37	36	33
76-80 år							4	4	4	4	5
Arbetstid											
Heltid	76	74	74	76	77	78	78	79	80	78	81
Deltid	24	26	26	24	23	22	22	21	21	22	19
Sektor											
Statlig	17	17	18	16	15	13	16	15	15	15	10
Kommunal	28	28	27	31	27	30	27	28	29	26	31
Privat	55	55	55	53	58	57	57	57	56	59	59
Facklig tillhörighet											
LO	59	59	55	56	56	56	53	56	56	56	58
TCO	33	33	33	34	32	32	33	32	31	32	33
SACO	8	8	12	10	13	12	13	12	13	12	9

Tabell 4 Fortsättning

	SOM -86	SOM -87	SOM -88	SOM -89	SOM -90	SOM -91	SOM -92	SOM -93	SOM -94	SOM -95
Sysselsättning										
Förvärvsarbete	63	63	63	64	63	60	57	52	54	53
Beredskapsarbete	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1
AMS-utbildning	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Arbetslös	2	2	2	1	2	4	5	7	6	7
Ålderspensionär	14	15	14	15	15	14	17	17	18	16
Förtidspensionär	5	4	5	4	3	4	4	4	4	4
Hemarbetande	5	4	3	4	3	4	2	3	2	1
Studerande	11	11	11	10	10	10	10	11	11	11
Ej svar	2	3	2	2	3	3	3	3	2	5
Yrkesgrupp										
Tjänsteman	24	28	28	25	25	23	26	26	25	28
Tjm arbetsledande	13	12	14	15	15	15	13	12	14	12
Tjm företagsledande	2	3	2	2	2	3	3	2	3	3
Arbetare	44	42	39	40	39	41	40	41	40	40
Arb arbetsledande	6	5	6	7	7	7	7	6	6	6
Egenanställd arbetare	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Jordbruk ingen anst	3	3	3	3	2	2	2	2	2	1
Jordbruk anställda	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Företagare 0 anst	3	3	4	3	4	3	3	4	3	4
Företagare 1-9 anst	3	3	2	3	4	3	3	3	3	3
Företagare >10 anst	1	1	0	1	1	2	1	2	2	1
Klasstillhörighet										
Arbetsfamilj	52	46	48	45	46	45	47	47	45	46
Jordbrukarfamilj	4	4	5	5	4	5	4	4	4	3
Tjänstemannafamilj	25	29	27	29	29	26	27	27	29	28
Högre tjm/ak.familj	10	11	11	11	10	12	12	11	13	14
Egen företagarfamilj	9	10	8	10	11	12	10	10	9	10
Politiskt intresse										
Mycket intresserad	9	12	9	10	10	10	12	11	11	12
Ganska intresserad	38	41	41	41	42	44	45	43	47	42
Inte särskilt intr	44	40	41	42	39	37	36	38	34	37
Inte alls intresserad	10	7	8	7	8	8	7	7	7	8
Ej svar	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1

Kommentar. Siffrorna under kolumnen "samtliga svenskar" är hämtade från Statistisk Årsbok 1993. I SOM-86 ställdes frågan om facklig tillhörighet som 'är' medlem; fr o m SOM-87 är frågan formulerad som 'är/var' medlem.

Referenser

- Bennulf, Martin (1991) 'Samhälle opinion massmeda 1989 - metod och genomförande', sid 131-142 i Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.), *Medier och opinioner*. SOM-undersökningen 1990. SOM-rapport nr 5. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen och Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs Universitet.
- Björkqvist, Karin (1988) 'Metodredovisning', sid 63-77 i Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.), *SOM-undersökningen 1987*. SOM-rapport nr 2. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen och Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs Universitet.
- Björkqvist, Karin (1988) *Tidningsläsning i Gästrikland - en presentation av en läsarundersökning*. Arbetsrapport nr 28. Göteborg: Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Björkqvist, Karin (1989) '*SOM-undersökningen 1988. Metod frågeformulär kod-bok*'. SOM-rapport nr 3. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen och Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs Universitet.
- Kratz, Charlotta (1990) *Tidningsläsning i sydöstra Skåne. En presentation av en läsarundersökning*. Arbetsrapport nr 3. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Kratz, Charlotta (1991) 'Metod - genomförande, tillförlitlighet' sid 119-133 i Weibull, Lennart och Holmberg, Sören (red.), *Åsikter om massmedier och samhälle*. SOM-rapport nr 7. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen och Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Kratz, Charlotta (1992) 'SOM-undersökningen 1991: Genomförande och tillförlitlighet' sid 221-235 i Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.), *Trendbrott?* SOM-rapport nr 8. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen och Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Ohlsson, Anders (1986) *Att svara eller inte svara - det är frågan*. Rapport nr 12. Göteborg: Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Reimer, Bo (1987) 'SOM-undersökningen 1986: uppläggnings och utfall' sid 5-7 i Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.), *SOM-undersökningen 1986. Genomförande Deltagare Huvudresultat*. SOM-rapport nr 1. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen och Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.

Rönström, Anna (1993) 'SOM-undersökningen 1992. Genomförande och utfall' sid 191-206 i Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.), *Perspektiv på krisen*. SOM-rapport nr 9. Göteborg: Förvaltningshögskolan, Institutionen för journalistik och masskommunikation och Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.

Rönström, Anna (1994) 'Samhälle Opinion Massmedia 1993' sid 305-317 i Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.), *Vägval*. SOM-rapport nr 11. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Rönström, Anna (1995) 'SOM-undersökningen 1994' sid 287-301 i Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.), *Det gamla riket*. SOM-rapport nr 13. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Severinsson, Ronny (1990) *Tidningsläsning i nordöstra Skåne. Arbetsrapport nr 2*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.

Statistisk Årsbok 1986

Statistisk Årsbok 1993